

091025 Reformatieherdenking Romeinen 12:1-18

Als er een onderdeel uit de bijbel krachtig vernieuwend heeft gewerkt in de geschiedenis, dan de Romeinenbrief. Zowel op individueel als op hoger niveau, is het dit bijbelboek waardoor God heeft hervormd:

- Augustinus (beschrijft in zijn *Belijdenissen* hoe hij ertoe werd aangezet om te gaan lezen, toen hij in een tuin in Milaan was. Neem en lees. Hij nam en las uit de Romeinenbrief, waar juist de rol openlag: *niet in brasserijen en drinkgelagen, niet in wellust en losbandigheid, niet in twist en nijd. Maar doet aan de Here Jezus Christus en wijdt geen zorg aan het vlees zodat begeerten worden opgewekt.* (rom. 13:13v). Dit woord gaf hem de kracht om uiteindelijk te breken met zijn vorige leven en zijn leven te geven aan God.
- Luthers lezen van de Romeinenbrief deed bij hem het inzicht doorbreken dat hij voor God leeft van genade door het geloof. Niet zijn eigen prestaties maken hem rechtvaardig, maar Christus' offer voor de zonde. Vanwege de uitwerking van die ontdekking, onder andere, zitten we vanavond hier.
- Later in de 18de eeuw, waren het de broers Wesley, die door het lezen van Luthers commentaar op de Romeinenbrief, zo diep getroffen werden dat ze hun leven aan Jezus Christus gaven. Zij hebben een geweldig grote rol gespeeld in het de grote opwekkingsbeweging die met vooral George Withefield in het VK en de VS tot stand kwam. De Wesleys stonden bekend om hun totale toewijding aan God. deze awakening bracht veel opgang, wat uiteindelijk leidde tot het afschaffen van de slavernij.

In de ene periode zie je een groter accent op het doorwerken van de genade van God in het leven van mensen, in de andere periode meer het accent op het feit dat God mensen uit geloof in Christus rechtvaardig verklaart. Maar zowel in het ene als het andere geval, een als levend ervaren stem van God. Het is daarom gepast en terecht om uit Romeinen te lezen tijdens de herdenking van de reformatie die begon bij Luther en teruggreep op Augustinus en doorwerkte in de grote opwekkingsbewegingen.

Vanavond lezen we een sleutelpassage uit deze brief: Rom 12: 1-18. Het is de overgang van het uiteenzetten van de weg die God met de mensen is gegaan; van het uiteenzetten hoe we door geloof in God, rechtvaardig worden verklaard; van het uiteenzetten van de wijze waarop Gods genade mensen vernieuwt; van die uiteenzetting naar het concreet maken van Gods woord in de praktijk van alle dag is het gedeelte een brug. Het is dus met recht een kerngedeelte van de brief.

Voorals vers 1 en 2, de brug naar een geweldige aansporing om daaruit te leven, vormen de woorden om te overdenken vanavond. Willen we erfgenamen zijn van deze beweging, dan geldt voor ons de aansporing: wordt hervormd
Gemeente van onze Heer Jezus Christus,

Gemeente van onze Heer Jezus Christus,

Wij herdenken vanavond in dankbaarheid het feit dat op 31 oktober 1517 Luther 95 stellingen aan de slotkapel in Wittenberg sloeg. Een actie die een geweldige kettingreactie op gang bracht, waarbij de kerk werd vernieuwd, werd doortrokken van een nieuw vuur. Oude machtstructuren die de uitleg van het Woord in de weg stonden, moesten plaats maken voor de kracht van Gods spreken.

Een reformatie is te zien als een vulkaan uitbarsting met veel vuur en energie. Zoveel vuur en warmte, dat steen vloeibaar wordt. Maar, met het verstrijken van de jaren, dooft het vuur en stolt de lava. Het wordt een substantie die niet meer beweegt, maar wel kan breken. Dat zien we genoeg om ons heen.

Het herdenken van de reformatie zou vanavond kunnen uitlopen op een verering en conservering van de vormen die de lava aannam na de explosie. Beter is het, om te kijken hoe de kracht werkt, de kracht van God, die er toe leidde dat er zo'n vernieuwing plaats vond. Wat we immers voor alle dingen nodig hebben in de kerken in ons land, is opnieuw weten en ervaren wat er gebeurt wanneer God werk. Wanneer we in ons land kijken waar we staan na zoveel jaar, dan is het niet zo heel goed. De erfgenamen van de reformatie zijn in brokstukken uiteen gevallen. Er is een grote verlegenheid rondom de vraag hoe we verder moeten.

Op het persoonlijke vlak is de vraag naar het hervormd/gereformeerd zijn ook aan de orde: wat we ooit van God hebben gekregen aan genade, mag geen stilstand water zijn. Kan geen verhaal van vroeger zijn, maar dient onderdeel te zijn van een steeds aanwezige dynamische, herscheppende kracht van God. Van de God Die steeds weer en steeds meer de mens vernieuwt, of hervormt naar zijn beeld. Dan kunnen we ons pas echt hervormd of gereformeerd noemen, wanneer we steeds opnieuw door Hem hervormd worden.

Het is dit: we moeten geen erfgenaam zijn van het verleden, maar erfgenaam van de God die door zijn Woord de vernieuwing tot stand bracht, en brengt. Altijd opnieuw drijft Gods woord onweerstaanbaar door.

De vernieuwing waar de apostel over spreekt, de vernieuwing van het denken, brengt hij binnen ons handbereik door het geven van een aantal aansporingen. Aansporingen die werkelijkheid werden in het leven van mensen die werden geraakt door het Woord in de loop van de geschiedenis en daarmee de geschiedenis vormgaven.

- Lichaam als offer, met een beroep op God barmhartigheid
Keerzijde, of begin van het je laten hervormen door de vernieuwing van je denken, is je lichaam te stellen als een levend offer. Het hervormd worden, is iets dat je overkomt: *wordt hervormd*. Het gaat om een opdracht in de trant van: je moet opnieuw geboren worden. Maar daaraan voorafgaand is er als tegenpool de aansporing om je lichaam te stellen als een levend offer voor God, met een beroep op Gods barmhartigheid.

Achtergrond is de ot-offercultus, nl een brandoffer. In het OT gold het brandoffer als het offer waarmee heel het leven aan God werd gewijd. Het gaat dus niet om een zoenoffer voor de schulden. Het is het offer van toewijding, zoals we zongen met Ps 66:5. Het is het antwoord op God genadige toe-wending naar de Israëliet. Zo, op dezelfde wijze, als antwoord op God barmhartigheid, de toewijding van het leven aan God. Gods offer van zijn Zoon, veronderstelt het offer van ons leven aan Hem. Vandaar dat de apostel zegt: met een beroep op de barmhartigheden van God: die zijn groot, zo heeft apostel geschilderd: toorn van God over de zonde, teniet doordat God zijn Zoon heeft gezonden.

In het leven van de apostel zelf is het te zien, dat het zo werkte. Hij was gegrepen door de genade van God, had de kracht van God ervaren en jaagde nu achter Christus aan, om als het enigszins mogelijk was, tot de volkomenheid te geraken. Alles van vroeger gaf hij op, en Christus jaagde hij achterna.

Zo is het steeds geweest wanneer dit Woord weerklank vond: mensen gaven hun leven als offer aan God. Soms totaal letterlijk.

Dat is ook een van de uitwerkingen van de reformatie die we vanavond herdenken. Wat eerst een bijzondere roeping was geworden van een enkele monnik, werd na Luther de opdracht voor iedere gelovige, op grond van, of in reactie op de barmhartigheden van God. De heiligheid die eerst werd nagestreefd in het klooster, wordt dan de heiligheid van heel het leven.

Calvijns leven laat het bijvoorbeeld zien. Hij wilde dolgraag studeren in Straatsburg. Door Farèl, predikant in Geneve, wordt hij min of meer gedwongen om naar Geneve te gaan. Na twee jaar wordt hij echter uit de stad verbannen vanwege zijn reformatorische maatregelen. Na enkele jaren keert in Genève het tij en dringt men aan op Calvijns terugkeer. Zijn eerste reactie is: „Liever op staande voet sterven dan voortdurend op die pijnbank van Genève te worden gemarteld!” Maar al gauw wordt de roep hem te sterk en moet hij opnieuw capituleren. Aan Farèl schrijft hij de gevleugelde woorden: „Ik breng mijn hart aan de Heere ten offer.” ‘Heer, wat wilt u, dat ik doen zal’, is het motief in Calvijns leven. Hij was zo onder de indruk van wie God is, dat hij wel alles wilde doen om te doen wat God wil.

Het is dus niet reformatorisch om te menen dat genade alleen vergeving van zonden is, en dat de goede werken afgeschaft zijn. Inderdaad ze zijn afgeschaft in de zin dat ze niet bedoeld zijn om in de gunst van God te komen. Ze zijn nooit genoeg om Gods recht te vervullen. Ze zijn er al helemaal niet om een schat aan krediet op te bouwen bij God, waaruit je je zonden kunt betalen als je je komt te ontgaan, zoals in de RK-kerk kon. Daar had je het werk van Christus, het goede werk van alle heiligen en monniken, die alle waren samen gebracht in de schat van de genade die door de kerk werd beheerd en door middel van de sacramenten ingegoten werd in de gelovigen. De verdiensten die door die goede daden zijn opgeslagen kon men zelfs doormiddel van een aflaat kopen aan het begin van de 16de eeuw. Juist daartegen richt Luther zijn 95 stellingen, dat je door het betalen van geld, uit de schat van de genade der kerk vergeving van zonden zou kunnen krijgen. Alsof de gerechtigheid van God een vreemd iets is, dat je kunt kopen en verhandelen. God wil ons leven. God kun je niet afkopen met een gift, met een hoop gebeden, met een schat aan zelfkastijdingen. Hij wil jouw leven. De overgave aan zijn genade. Gods genade verandert mensen. Zijn liefde ervaren is je leven kwijtraken aan God.

Wil je jezelf dus hervormd of gereformeerd noemen, dan gaat dat samen op met het teruggeven van je leven aan God! Juist nu hebben we het nodig dat we weer weten dat heel ons leven van God is. De wereld wil ons het omgekeerd laten zien en we zijn er gevoelig voor: God is voor privé. Zo hebben we God met zijn allen opgesloten in de kerk. Niet ons leven is van God, maar die paar uurtjes op zondag, wanneer we de juiste woorden weer hebben gehoord, gezegd en gezongen. Alsof God een privé-godje is, een leuke hobby! Wie denken we wel dat Hij is! denk je dat je God dient, wanneer je dat beperkt tot deze dag? Dan heb je de kracht van God nog niet ervaren.

Het is extra goed om te onderstrepen dat het gaat om het offeren van je lichaam. Niet alleen dus dat je af en toe je ziel laat stofferen in de kerk met woorden en klanken die je aangenaam zijn. Geloven is niet het ophalen van een religieuze kick op zondag, al dan niet traditioneel. Het is oneindig veel meer. ‘Lichaam’ in de tekst geeft uitdrukking aan het feit

dat heel je bestaan, je aardse leven, alles wat je hebt en wat je doet, geleefd wordt voor het aangezicht van God. Dat gaat niet zonder je hart, maar kan ook niet bij dat hart blijven.

Juist onze tijd, met al zijn egoïsme, met de totale gerichtheid op zelfontplooiing ten koste van wat ook maar, vraagt hierom, dat we weer weten, voelen en ervaren, wat de werkelijke lading, zo u wilt, ernst van het leven is, dat we het leven voor het aangezicht van de levende God. Mijn bestaan is niet van mijzelf, maar van God. Dat geldt voor een ieder, maar in het bijzonder ons als we weten: Hij heeft zijn toorn teniet gedaan, Hij heeft voldoening gegeven door het offer van Zijn Zoon, Hij wil bij mij alles laten meewerken ten goede, Hij doet alles voor me. Zijn barmhartigheden zijn zo geweldig rijk. Hij heeft mij met Christus alles geschonken.

Dat offeren van ons lichaam wordt genoemd: uw redelijke eredienst. Het betekent absoluut niet: het is nu eenmaal redelijk om iets terug te doen voor God. Alsof je het terug kunt betalen oid. Redelijk is die godsdienst omdat ze: *niet cultisch* is. Redelijk, in de zin van 'van doen hebbende met onze rede'. Niet zozeer de juiste rituelen, maar de godsdienst die ons raakt in de kern van ons wezen als mens, namelijk in ons verstand of onze geest.

Hierin heeft de reformatie Paulus zeer goed verstaan. Paulus schrijft in een cultuur waarin zowel bij Joden als bij de volkeren de offers rituele en magische bezweringskrachten hadden. Het vroeg niet zozeer een totale verandering van de offeraar, als wel het uitvoeren van de juiste handelingen en het zeggen van de juiste woorden. De godsdienst was niet iets wat nu direct een inwendige verandering, een instemming van de geest vroeg. Hetzelfde gold op een gegeven moment ook in de RK, waarin je zonden kon afbetalen met geld. Waarin het ging om het ondergaan van de juiste sacramenten, die de genade als met een infuus naar binnen liet sijpelen. Zo kan ook bij ons godsdienst hetzelfde zijn als het uitvoeren van een bepaald patroon, het juiste patroon, het oude, of het nieuwe. Alles wat gezegd moet worden in een dienst, wil het goed zijn.

Wij hebben een redelijke eredienst, dat wil zeggen een godsdienst die invloed heeft op het hoogste niveau van ons bestaan en daardoor heel ons leven verandert en vernieuwt.

- Vernieuwing van het denken

Daarom kan het zo gezegd worden: wordt hervormd (gr: onderga de metamorfose) doordat je vernieuwd wordt in je denken en dat als het tegenovergestelde van het gelijkvormig worden aan deze wereld. Geen conformatie, maar transformatie.

Word vernieuwd! Het gaat dus om een vernieuwing van het denken. Je gaat dan bedenken wat God wil. Eigenlijk komt het daarop neer: bedenken wat God wil. In reactie op de barmhartigheden van God. Gods verlossende aanwezigheid in je leven, uitgedrukt door de doop, waarin we een geworden zijn met de dood van Zijn Zoon, als je daaruit gaat leven, word je vernieuwd in je denken. Het doen brengt die verandering met zich mee.

Zo werkt Gods genade. Je gedachten worden veranderd en het schema van deze wereld die aan het verdwijnen is laat je los.

Dat was er gebeurd bij Augustinus: niet langer carrière maken in Milaan als retor voor eigen eer; niet langer louter filosoferen over God, de onsterfelijkheid en de ziel; niet langer alleen de goddelijke vonk die gered moet worden: maar heel het leven is van God. Er ging een knop op in zijn hoofd, zijn hart werd geraakt.

Bij Luther: toen hij Gods genade had ervaren, kon hij niets anders meer doen, dat denken en leven vanuit de verlossing in Christus.

Bij Calvijn: hij heeft het ervaren dat God de levende is, en die ervaring deed hem zoeken naar wat Gods wil is in zijn leven.

Bij de Wesley's idem.

Hun gedachten werden veranderd, zij gingen in hun leven een metamorfose. Ze gingen denken: waar houdt God van?

Die metamorfose luidde het begin in van een metamorfose van de kerk, en daarmee weer van het leven van heel veel mensen. Aangeraakt door dezelfde verandering. Wat ze gingen doen, was lijken op Jezus Christus. Door die gedaanteverandering in hun denken, gingen ze, evenals de apostel inzien wat het goede, het welgevallige, en het volkomene is.

Door de hervorming van de enkeling, door de vernieuwing van een mensenkind, dat gaat lijken op Christus werkt God de vernieuwing van een hele generatie. Keer op keer is dat gebeurd.

Dat hebben wij nodig. Die werkelijkheid van God ervaren in ons leven. Vanavond met de herdenking van de reformatie, mogen we moed vatten: dit is het Woord van God. In al zijn kracht en majesteit. Geven we ons daaraan over, geven we ons leven aan Hem, dan zullen we worden meegenomen en opgenomen in een geweldige vernieuwing van het werk van onze God. Het is een kracht die, als je hem hebt ervaren, alles opzij zet. Bergen verzet. Het is de kracht van de vulkaan die gesteente vloeibaar maakt. Amen.